

УДК 012

ББК 91.9:7

**ПЕРСОНАЛНИ БИБЛИОГРАФСКИ УКАЗАТЕЛИ НАРОДНА
БИБЛИОТЕКА «П. Р. СЛАВЕЙКОВ» (ВЕЛИКО ТЪРНОВО) (НАЧАЛОТО
НА XXI В.): СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ**

Александър Маринов Ковачев

доктор, доцент

ръководител на катедра

**"Книгоиздаване и библиотечно-информационни дейности
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“**

Велико Търново, България

akovach@abv.bg

Осъществявам пълен библиографски преглед на тематичната насоченост в творчеството на библиографираните лица и сведенията, присъстващи в изработените и публикувани указатели, дело на библиотечни специалисти.

Ключови думи: персонални библиографии; Народна библиотека «П. Р. Славейков» (В. Търново); двадесети и първи век.

**ПЕРСОНАЛЬНЫЕ БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЕ УКАЗАТЕЛИ
НАЦИОНАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ
«П. Р. СЛАВЕЙКОВ» (ВЕЛИКО ТЫРНОВО) (НАЧ. XXI В.):
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ**

Александр Маринов Ковачев

доктор, доцент

заведующий кафедрой

«Книгоиздание и библиотечно-информационная деятельность»

Великотырновский университет «Святых Кирилла и Мефодия»

Велико-Тырново, Болгария

akovach@abv.bg

В статье представлены результаты проведенного полного изучения и оценки библиографических справочников в Национальной библиотеке «Петко Рачев Славейков» (В. Тырново) за период 2000 – 2019 гг. на основании предложенных автором критериев.

Ключевые слова: персональные библиографические указатели, Национальная библиотека «Петко Рачев Славейков», Велико-Тырново.

**PERSONAL BIBLIOGRAPHIC INDEXES OF THE NATIONAL LIBRARY
«P. R. SLAVEIKOV» (VELIKO TARNOVO) (STARTED AT THE 21ST
CENTURY):
COMPARATIVE ANALYSIS**

Alexander Marinov Kovachev

doctor, associate Professor

**head of the Department «Book publishing and library and information
activities»**

The University of VelikoTarnovo

Veliko Tarnovo, Bulgaria

akovach@abv.bg

The bibliographic research is detailed and systematic review of the thematic orientation in publications of library specialists in the public library „P. R. Slaveikov”- V. Tarnovo, Bulgaria is performed: the personal bibliographies, research classifications, studies and publications in multiple fields.

Keywords: personal bibliographies; PL «P. R. Slaveikov» –V. Tarnovo; 21st century.

Народна библиотека «Петко Рачев Славейков» – Велико Търново, както е в момента нейното име, е основана през месец ноември 1889 г. като «Публична народна библиотека». Притежава свой печат, устав и правилник, което я прави напълно законна и легитимна. Днес тя е третото по големина фондохранилище в България и основателно може да се каже един от най-големите обществени библиотечно-информационни центрове у нас [Иванова Калина, 2015]. Библиографската дейност започва десетилетия по-късно, едва в 1968 г., когато Марин Ковачев [Ковачев Марин, 1968] съставя «Пътеводител на Окръжна библиотека „П. Р. Славейков”», в скромните единадесет страници, но все пак публикувана от библиотеката. Въпреки, че не отговаря на стандартизирания обем за книга, тя е красноречив факт и официално я приемам за първата библиография изработена в библиотеката и издадена от нея.

Двадесет години по-късно Диана Султова [Султова Диана, 1989] в съавторство с Петранка Чалъкова съставят биобиблиография за Серафим Северняк, която е от 98 страници и отговаря на изискванията за този род помагала.

От получената по моя заявка писмена библиографска справка, по повод на съставените и отпечатаните в Народна библиотека «П. Р. Славейков» персонални библиографски указатели за периодът от началото на 2000 г. до края на 2019 г. включително, установих следното: за двадесет годишен период са издадени двадесет на брой библиографии, което едва ли е умишлено и търсено съвпадение. По-скоро случайност на цифрите, която показва, че всяка календарна година се появява по едно ново книжно тяло. Цел на настоящата разработка е, да се опитам да осъществя пълен библиографски прочит, предвид на поставените от самия мен критерии. Ето какви са те:

Разделям ги на две основни групи. Първата е, според техните реални белези. Това означава, кои са библиографираните лица и каква е тяхната професионална ориентация – писатели, учени, журналисти, научни работници и пр. Вземам предвид и фактори като: да проследя самостоятелно издадени библиографски трудове, които трябва да притежават сложна структура (да имат

предговор, уводна статия, спомагателни показатели, списък на използвана литература и други елементи от справочно-методическия апарат в този вид издания), а не прикнижни отпечатани в сборници или публикувани «в чест» на някое лице, където тези елементи не присъстват или налице са само част от тях.

Втората група са формални белези. Към тях причислявам:

– според годините на отпечатване, т. е., през кои години техният брой е най-голям, през кои години съответно най-малък и през кои години такива въобще липсват.

– предвид на обемът им. Колко отговарят на определението от БДС за книга, т. е. с обем над 48 страници, колко са с обем на брошура под 48 страници, колко библиографии са прикнижни, колко са останали в ръкопис. Съхраняват се в библиотеката в картотечен вид и се ползват по този начин.

– дело на кои библиографи от Народна библиотека «П. Р. Славейков» – В. Търново се те.

Според възприетият първи критерий – по реален белег, проучванията ми установиха, че до момента (м. ноември 2019 г.), от издадените общо за периода двадесет на брой библиографии, девет отговарят на изискванията за персонални библиографски указатели (отнасят се за едно лице, а не за няколко, формата им е книга, притежават характерните основни и допълнителни елементи от справочно-методичния апарат).

Три броя са посветени на Иван Радев – филолог, историк, работил в продължение на много години в областта на литературната история и на Българската Възрожденска литература. Първата е публикувана през 2003 г., когато той е професор във Великотърновски университет «Св. св. Кирил и Методий», съставена от Петранка Чалъкова [Чалъкова Петранка, 2003], в обем от 140 с. Втората е отпечатана десет години по-късно (2013 г.), когато е избран за академик, изработена от Анастасия Радева [Радева Анастасия, 2013], в обем 240 страници. Третата отново е от Радева [Радева Анастасия, 2018], но обемът по-съкратен 232 с.

Друг съвременник, преподавател и до днес във ВТУ «Св. св. Кирил и Методий» е доцент Лъчезар Георгиев, от 2012 г. избран за професор към катедра «Книгоиздаване и библиотечно–информационни дейности». Неговата «визитна картичка» е дело на младия в професията по онова време библиотекар Магдалина Миланова [Миланова Магдалина, 2006], публикувана през 2006 г. в обем 180 страници.

По-нови персоналии са издадени през второто десетилетие на XXI в., отново за професори, университетски преподаватели и до днес в същия ВУЗ. Един от тях е проф. дфн Анчо Калоянов, който от десетилетия се занимава с изучаване на българския фолклор, най-вече митология, езичество, шаманство. Автор на биобиблиографията е Анастасия Радева [Радева Анастасия, 2017], заемаща длъжността «библиограф» в «Справочно-библиографски отдел» на библиотеката и в отдел «Краезнание». Съавтор е колежката и Илиана Тодорова. Годината е 2017, обемът 64 страници, значително по-скромен в сравнение с предходните издания.

През същата 2017 г., е честван 60-годишен юбилей на проф. дфн Сава Василев. Литературен историк и писател, бивш Директор на Университетска библиотека към ВТУ «Св. св. Кирил и Методий», преподавател в катедра «Българска литература». Повод достоен за издаване на библиографски труд в обем 296 страници. Съставители са Даниела Върбанова [Върбанова Даниела, 2017] и Диана Симеонова от Университетска библиотека към ВТУ «Св. св. Кирил и Методий», под редакцията на д-р Иван Александров – Директор на Народна библиотека «П. Р. Славейков» – Велико Търново.

Следват три библиографии посветени на лица, които отдавна не са между живите, но определено заслужават интерес. Първата е от 2003 г., за творчеството на изявения български писател в редица жанрове, като романи, пътеписи, очерци, фейлетони, разкази, приказки и т. н., наричан още «Баща на българската фантастика» Светослав Минков (1902 – 1966 г.). Съставител е директорът на библиотеката д-р Иван Александров [Александров Иван, 2003], под редакцията на Петранка Чалъкова, в завиден обем от 120 страници.

Във втората от трите разглеждани, участие отново взема дългогодишният библиограф в библиотеката Петранка Чалъкова [Чалъкова Петранка, 2005], но в качеството си на съставител. В нея са събрани, систематизирани и представени на читателите творческите постижения на академик Иван Дуриданов (1920 – 2005 г.) учен, който дълги години всеотдайно работи в областта на езикознанието, етимологията, ономастиката. Публикувана е през 2005 г., в 96 страници.

Третият библиографски указател и последен от групата на онези, за които уточних критериите си по-горе, е изработен в чест на 70-годишнината от рождението на Емилиян Станев (1907 – 1979 г.). Писател на анималистични разкази, социална, нравствено-философска проза, исторически романи и повести. Голяма част от живота си, авторът прекарва в градовете В. Търново и Елена, поради което те заемат твърде осезаемо място в неговото творчество, герои, персонажи, пресъздаване на действителността и пр. Съставител е Живка Радева [Радева Живка, 2007] – библиограф от библиотека «П. Р. Славейков» с дългогодишен опит в тази област. Годината на издаване е 2007, а обемът е внушителен в сравнение с предходните – 338 страници с илюстрации.

Следват библиографиите с обем под 48 страници. От справката откривам, че само едно заглавие отговаря на този критерий и то е за Живко Бисеров Паскалев, в чест на неговата 70-годишнина. Изработена е от Христина Карамихова [Карамихова Христина, 2000], в долната граница на хронологичния период, който изследвам – 2000 г., в обем от 39 страници.

Прикнижните библиографии са осем на брой. Представям ги съвсем накратко в прав хронологичен ред. Пред 2002 г., издателство «Слово» отпечатва книгата на Иван Станков – доцент по българска литература след Първата световна война, към катедра «Българска литература» във ВТУ «Св. св. Кирил и Методий», озаглавена «На пътя на историята. Творчеството на Димитър Талев». На страници 127 – 143, е поместена кратка библиографска справка за двадесет годишен период от неговото творчество (1978 – 1998 г.), чийто автор е Живка Радева [РадеваЖивка, 2001].

Осем години по-късно (2010 г.), издателство «Фабер» отпечата монографично изследване, отново от доц. Иван Станков, посветено на Васил Попов и сложните литературни процеси в България от втората половина на 50-те и първата половина на 60-те години на 20-ти век. Това е неговата «голяма дисертация» за научна степен Доктор на науките. Съставител на библиографията е Анастасия Радева[Радева Анастасия, 2010], в 33 страници.

През 2015 г., библиотеката издава сборник озаглавен «Георги Димитров. В пантеона на безсмъртието. Изследвания за живота и дейността на д-р Васил Хаджистоянов Берон [1824-1909]», където на страници 79-117 е поместена кратка персоналия, съставена от Силвия Славчева [Славчева, Силвия, 2015].

Годината 2016 бележи най-голям ръст в издаването на библиографии от Народна библиотека „П. Р. Славейков” – В. Търново - четири на брой. Първата е скромна библиографски списък, едва 11 страници, изработен от Илиана Тодорова [Тодорова, Илиана, 2016], библиотечен специалист, за който споменах веднъж. Отнася се за професор Иван Бочев, художник към катедра «Рисуване» на ВТУ «Св. св. Кирил и Методий», отпечатан в книга за Йордан Атанасов «Драганово в шрихи» от 2016 г.

Втората е на издателство «Фабер», монографичен труд на избраният за професор Иван Станков със заглавие «Сенки на думи. Мотиви в поезията на Борис Христов». На последните десет страници 229-239 откривам библиография, изработена от Анастасия Радева [Радева Анастасия, 2016]. Тя е автор и на третата – за известния български поет и писател Иван Кирилов [Радева, Анастасия. Иван Кирилов, 2016], поместена в едноименният сборник с избрани негови творби в обем 17 страници.

Главен асистент д-р Калина Иванова [Иван Александров.] е съставител и редактор на «Книги, духовност, култура. Юбилеен сборник с научни и научно-популярни статии и интервюта на д-р Иван Александров», където е включила и биобиблиографска справка за лицето.

Последната осма по ред, от групата на прикнижните биобиблиографии, която се явява не само най-нова по време на отпечатване (2018 г.), но и най-

кратка по обем (само две страници) е за българския възрожденски книжар и просветител Отец Матей Преображенски. Изработена от Анастасия Радева [Радева Анастасия, 2018], съставител на сборника е д-р Иван Алекснадров, под редакцията на Ния Радева.

Следва групата на изработените но непубликувани персоналии, които са две на брой. Първата е от 2002 г., по повод 140 годишнината от рождението на възрожденския просветител Никола Станев. Автор е библиограф с дългогодишен опит в професията Христина Карамихова [Карамихова Христина]. Съдържа 325 заглавия от неговото творчество. Втората е за Пейо Яворов, но за съжаление тя не е пълен библиографски труд, тъй като колежката Живка Радева [Радева Живка] е обхванала съвсем кратък хронологичен период от десет години (1998 – 2008 г.). Съдържа 424 заглавия.

От формалните критерии, обръщам внимание на фактът брой издадени биобиблиографии от библиотеката по години. Най-голям ръст бележи 2016 г. с четири на брой публикации. Следват годините 2003 г., 2008 г., 2017 г., 2018 г. с по две издания и с по едно са: 2000 – 2002 г., 2005 – 2007 г., 2013 г., 2015 г. Липсват през 2004 г., 2009 – 2012 г., 2014 г., както и настоящата 2019 г. Тъй като съм си позволил да цитирам всички заглавия до момента, считам повторението им за ненужно.

Относно белегът – съставител. Най-сериозно присъствие бележи Анастасия Радева – седем заглавия. Редно е да уточня, че не всичките и персоналии са самостоятелни издания със сложна структура (т. е. да присъстват предговор, увод, спомагателни показалци, списък на използваната литература, снимков или илюстративен материал и др. елементи, характерни за този тип издания). Известна част са прикнижни списъци в сборници и други видове издания. Освен това, тя работи и днес в «Справочно-библиографски отдел» към библиотеката, млад специалист от когото има какво още да се очаква. Някои от другите лица, за които стана дума по-горе се вече пенсионери, работят на друго място или са починали.

С три биобиблиографии, едната от които казах е непубликувана, но все пак съществува е Живка Радева. В момента тя е доцент, доктор към катедра «Книгоиздаване и библиотечно-информационни дейности» във ВТУ «Св. св. Кирил и Методий» близо десет години. Бившите колежки Христина Карамихова и Петранка Чалъкова са с по две издания; с по едно заглавие са: Магдалина Миланова, д-р Иван Александров, Илиана Тодорова, Силвия Славчева, която от пет години не работи в библиотеката и Даниела Върбанова от Университетска библиотека.

Какви изводи могат да се направят от всичко казано до тук?

Считам, че в издаването на персонални библиографски указатели в Народна библиотека «П. Р. Славейков» съществуват утвърдени традиции и последователност в израстването на кадрите през годините. Като се вземе предвид фактът, че се съставят и други видове библиографии, като например: тематични, краеведски, препоръчителни, писмени тематични библиографски справки, които често надхвърлят обема на цитираните тук, количествено изразено, средно по едно заглавие на година, оправдава очакванията на отдела и на библиотеката.

От друга страна, не всички библиографии, които се съставят е задължително да бъдат издание от името на библиотеката, а често и на други институции.

Естествено има периоди, като 2009 – 2012 г., когато няма регистрирано нито едно заглавие точно на персоналия, а на други видове.

Присъствието на интернет пространството, донякъде също е обяснение за числеността на книжните издания, тъй като в електронната среда съществува огромен потенциал от информация, което не налага обезателно книжният носител на информация и човечеството все повече ги предпочита.

В заключение държа да отбележа, че на 14-15 ноември в Народна библиотека «П. Р. Славейков» – В. Търново ще се проведе осемнадесета поредна национална научна конференция с международно участие

«Библиотеки, четене, комуникации», на която ще се отбележат 130 години от основаването на библиотеката.

На многая лета!

References

1. *Александров Иван*. Светослав Минков : Био-библиогр. указ. / Състав. Иван Александров ; Ред. Петранка Чалъкова ; Комп. дизайн. Калоян Здравков. В. Търново : Фабер, 2003. 120 с.
2. *Върбанова Даниела* и др. Био-библиография на проф. д. ф. н Сава Василев / Състав. Даниела Върбанова, Диана Симеонова ; Ред. Иван Александров ; Худож. Калин Николов. В. Търново : Н Б «П. Р. Славейков», 2017. 296 с.
3. *Иванова Калина* и др. 125 години Народна библиотека „П. Р. Славейков” : Библиогр. / Състав. Калина Иванова и др. ; Ред. Иван Александров. В. Търново : Нар. Библ. П. Р. Славейков, 2015. С. 7. Други състав. Анастасия Радева, Силвия Славчева, Илиана Тодорова.
4. *Карамихова Христина*. Живко Бисеров Паскалев : Био-библиогр. по случай 70 г. от рожд. му / Състав. Христина Карамихова. В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, 2000. 39 с.
5. *Карамихова Христина*. Никола Станев [1862-1949] : Библиогр. по случай 140 г. от рожд. му / Състав. Христина Карамихова. [Ръкопис, 325 загл.].
6. *Ковачев Марин*. Пътеводител на Окръжна библиотека «П. Р. Славейков» – В. Търново / Състав. Марин Ковачев. В. Търново : Окр. библ., 1968. 11 с.
7. *Миланова Магдалина*. Лъчезар Георгиев : Био-библиогр. / Състав. Магдалина Миланова ; Предг. Иван Александров. В. Търново: Фабер, Рег. библ. П. Р. Славейков, 2006. 180 с.: с ил.
8. *Радева Анастасия*. Отец Матей Преображенски: Библиогр. справка / Състав. Анастасия Радева // Матей Преображенски. Приказки или нравоучителни примери за всеки, който желае да стане добър / Състав. Иван Александров, Ред. Ния Радева. В. Търново: Нар. библ. «П. Р. Славейков», 2018. С. 60–62.
9. *Радева Живка*. Пейо Яворов [1998-2008]: Библиогр. / Състав. Живка Радева. [Ръкопис, 424 загл.].
10. *Радева Анастасия* и др. Професор Анчо Калоянов : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева, Илиана Тодорова. В. Търново : Н Б «Петко Р. Славейков», 2017. 64 с.

11. *Радева Анастасия*. Академик Иван Радев : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева. В. Търново: Нар. библ. П. Р. Славейков, 2013. 240 с.
12. *Радева Анастасия*. Академик Иван Радев : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева. В. Търново: НБ «П. Р. Славейков», 2018. 232 с.
13. *Радева Анастасия*. Борис Христов: Библиогр. / Състав. Анастасия Радева // Станков, Иван. Сенки на думи : Мотиви в поезията на Борис Христов / Иван Станков. В. Търново, 2016. С. 229–239.
14. *Радева Анастасия*. Васил Попов : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева // Станков, Иван. Васил Попов : Релативизъм и полифонизъм / Иван Станков. В. Търново, 2010. С. 261–294.
15. *Радева Живка*. Димитър Талев : Библиогр. [1978-1998] / Състав. Живка Радева // Станков, Иван. На пътя на историята : Творчеството на Димитър Талев / Иван Станков. В. Търново, 2001. С. 127–143.
16. *Радева Живка*. Емилиян Станев [1907-2007] : Биобиблиогр. / Състав. Живка Радева ; Ред. Радка Пенчева. В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, Къща-музей «Ем. Станев», 2007. 338 с. : с ил.
17. *Славчева Силвия*. Васил Берон : Библиогр. / Състав. Силвия Славчева // Димитров, Георги. В пантеона на безсмъртието : Изследвания за живота и дейността на д-р Васил Хаджистоянов Берон [1824-1909] / Георги Димитров. В. Търново, 2015. С. 79–117.
18. *Султова Диана* и др. Серафим Северняк: Био-библиогр. указ. / Състав. Диана Султова, Петранка Чалъкова ; Худож. Марчо Караджов. В. Търново: Нар. Библ. П. Р. Славейков, 1989. 98 с.
19. *Тодорова Илиана*. Иван Бочев: Библиогр. / Състав. Илиана Тодорова // Атанасов, Йордан. Драганово в щрихи : Стихове / Състав. Йордан Атанасов. В. Търново, 2016. С. 76–87.
20. *Чалъкова Петранка*. Академик Иван Дуриданов : Био-библиогр. указ. / Състав. Петранка Чалъкова. В. Търново : Рег. библ. П. Р. Славейков, 2005. 96 с.
21. *Чалъкова Петранка*. Проф. Иван Радев : Биобиблиогр. / Състав. Петранка Чалъкова. В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2003. 140 с.